

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ
ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ &
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
ΤΗΛ.: 2106419332

Αθήνα, 16 Μαΐου 2023

Αριθ. Πρωτ.: 3561

Αριθ. Εγκυκλίου: 11

Προς

*Τους κ.κ. Εισαγγελείς Εφετών της Χώρας
και δι' αυτών προς
τους κ.κ. Εισαγγελείς Πρωτοδικών της περιφέρειάς τους*

ΘΕΜΑ: Απόφαση του ΕΔΔΑ από 13-12-2022 στην προσφυγή Γ.Τ.

***κατά Ελλάδας – Γενικές Οδηγίες προς αποφυγή συναφών
παραβιάσεων της ΕΣΔΑ***

Με αφορμή την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), που δημοσιεύθηκε την 13-12-2022 επί της υπ' αριθμ. 37830/16 προσφυγής (υπόθεση Γ.Τ. κατά Ελλάδας), και προκειμένου να συμβάλουμε στην αποφυγή συναφών παραβιάσεων του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) αναφορικά με το δικαίωμα σεβασμού της προσωπικής και οικογενειακής ζωής των κρατουμένων στα Σωφρονιστικά Καταστήματα, οι οποίοι ζητούν να επισκεφθούν βαρέως νοσούντες στενούς συγγενείς ή, σε περίπτωση θανάτου, να παραστούν στην κηδεία τους, κρίνουμε αναγκαίο, στο πλαίσιο της εκ

των διατάξεων των άρθρων 23§§1 στοιχ. γ, 2 και 28§5 στοιχ. α ΚΟΔΚΔΛ αρμοδιότητάς μας, να προβούμε στις ακόλουθες επισημάνσεις, απευθύνοντας συνάμα σχετικές γενικές οδηγίες.

Κατά τη νομολογία του ΕΔΔΑ, κάθε κράτηση, από τη φύση της, συνεπάγεται περιορισμούς της προσωπικής και οικογενειακής ζωής του ατόμου, ωστόσο η άρνηση να επιτραπεί σε κρατούμενο να εξέλθει του περιβάλλοντος της φυλακής προκειμένου να επισκεφθεί νοσούντα στενό συγγενή, ή να παραστεί στην κηδεία του, συνιστά επέμβαση στην άσκηση του δικαιώματός του στον σεβασμό της προσωπικής και οικογενειακής ζωής του κατά την έννοια του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ. Για να υπάρχει συμμόρφωση με τη διάταξη αυτή, τέτοια επέμβαση πρέπει να προβλέπεται από το νόμο, να επιδιώκει έναν εκ των θεμιτών σκοπών του άρθρου 8§2 της Σύμβασης και να είναι αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία, δηλαδή να τελεί σε αναλογία με τον επιδιωκόμενο σκοπό. Βέβαια, το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ δεν εγγυάται το άνευ όρων δικαίωμα του κρατουμένου για τη λήψη άδειας εξόδου προς επίσκεψη του νοσούντος συγγενούς του ή παρακολούθηση της εξόδιας ακολουθίας του θανόντος και η θέσπιση ενός συστήματος (κανονιστικού πλαισίου) αδειοδότησης δεν είναι αποδοκιμαστέα. Όμως, το ΕΔΔΑ ελέγχει το περιοριστικό μέτρο υπό το πρίσμα των δικαιωμάτων τα οποία εγγυάται η Σύμβαση, λαμβάνοντας υπόψη το περιθώριο εκτίμησης των Συμβαλλόμενων Κρατών.

Στην προκείμενη υπόθεση, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι δύο Εισαγγελικές Διατάξεις, με τις οποίες απορρίφθηκε το αίτημα του κρατουμένου Γ.Τ. να λάβει έκτακτη άδεια βάσει του άρθρου 57 του Σωφρονιστικού Κώδικα (όπως ίσχυε), αρχικά για να επισκεφθεί την βαρέως ασθενούσα μητέρα του στο νοσοκομείο Σάμου στις 27-6-2016 και, στη συνέχεια, μετά τον επελθόντα στις 30-6-2016 θάνατό της, να παραστεί στην κηδεία της στη Χίο, δεν είχαν επαρκή αιτιολογία. Ειδικότερα, στην §74 της απόφασης του Δικαστηρίου διαλαμβάνονται οι εξής παραδοχές (αυτολεξεί, από την επίσημη μετάφραση στα ελληνικά): *«Όσον αφορά την αναγκαιότητα του μέτρου, ωστόσο, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι ο εισαγγελεύς έκρινε αναγκαία την υπό συνοδεία έξοδο του προσφεύγοντος χωρίς να αιτιολογήσει την απόφασή του ή να εισφέρει τους λόγους στους οποίους την στήριξε ιδίως εν σχέσει προς το προφίλ του προσφεύγοντος, τον κίνδυνο τον οποίο υποτίθεται ότι αυτός αντιπροσώπευε και την φύση της ποινής του και του αδικήματος για το οποίον είχε καταδικασθεί. Επιπροσθέτως, οι προσβαλλόμενες διατάξεις ουδόλως αναφέρουν τεκμηριωμένα στοιχεία (όπως η γεωγραφική απόσταση, το επιλεγέν μέσον μεταφοράς ή ακόμη το μεταφορικό κόστος) τα οποία ενδεχομένως έλαβε υπ' όψιν ο εισαγγελεύς για να καταλήξει στην απόρριψη των αιτημάτων. Προσέτι, εκ των διατάξεων αυτών δεν προκύπτει ότι ο εισαγγελεύς εξέτασε τις διάφορες δυνητικές επιλογές, όπως την αεροπορική μεταφορά ή ότι τοιαύτη υπό συνοδεία μεταφορά θα ήτο δαπανηρή ή*

για τον έναν ή τον άλλον λόγο αδύνατος ή δυσχερής από απόψεως οργανώσεως. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι χρονικοί περιορισμοί ήσαν εν προκειμένω σημαντικός παράγων, αλλά δεν παραβλέπει ότι ο προσφεύγων υπέβαλε αμέσως το αίτημα χορηγήσεως εξόδου προς τον σκοπό όπως παραστεί στην ταφή της μητέρας του, πράγμα το οποίο άφηνε στις Αρχές πενθήμερο χρονικό περιθώριο για την οργάνωση της υπό συνοδεία μεταφοράς του. Εν συνεχεία όσον αφορά την δεύτερη απόρριψη, ο εισαγγελεύς δεν έλαβε υπό όψιν το γεγονός ότι ο προσφεύγων δεν είχε τη δυνατότητα να επισκεφθεί την μητέρα του στο νοσοκομείο προ του θανάτου της». Εντέλει, το ΕΔΔΑ αποφάνθηκε ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ διότι οι εθνικές αρχές (δηλαδή ο εισαγγελέας πρωτοδικών) «δεν βάσισαν τις αποφάσεις τους επί εξατομικευμένης και εμπειριστατωμένης εξετάσεως των αιτημάτων αυτών και δεν στάθμισαν τα διακυβευόμενα συμφέροντα, ήτοι, αφενός μεν το δικαίωμα του ενδιαφερομένου στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, αφετέρου δε, τις επιταγές περί προασπίσεως της δημοσίας τάξεως και προλήψεως του εγκλήματος ... (και) δεν απεδείχθη πως η επίμαχη επέμβαση υπήρξε μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είναι αναγκαίον» (§ 75 της απόφασης του ΕΔΔΑ).

Υπό το πρίσμα των προεκτεθεισών νομολογιακών παραδοχών του ΕΔΔΑ και της επί της συγκεκριμένης υπόθεσης

κρίσης του Δικαστηρίου, επιχειρούμε, καταληκτικά, να προσεγγίσουμε την ελληνική πραγματικότητα με τις ακόλουθες συνοπτικές επισημάνσεις, σκέψεις και κατευθυντήριες οδηγίες:

1. Η κατά το άρθρο 57 του Σωφρονιστικού Κώδικα (Ν. 2776/1999, όπ. ισχ.) «απόφαση του αρμόδιου δικαστικού λειτουργού», δηλαδή του κατά τα άρθρα 567 ΚΠΔ, 85 και 87§2 ΣωφρΚωδ Εισαγγελέα, πρέπει να είναι ειδικά και εμπειριστατωμένα αιτιολογημένη, όπως κάθε εισαγγελική διάταξη (πρβλ. άρθρ. 139 ΚΠΔ).
2. Σε περίπτωση απόρριψης αιτήματος κρατουμένου για έκτακτη άδεια εξόδου βάσει του άρθρου 57 ΣωφρΚωδ, ο αρμόδιος εισαγγελικός λειτουργός οφείλει, στην αιτιολόγηση της αρνητικής κρίσης του, να λαμβάνει υπόψη του τις παραπάνω νομολογιακές παραδοχές του ΕΔΔΑ αναφορικά με το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, που προστατεύεται από το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, και ειδικότερα (οφείλει) να εξετάζει με επιμελή προσοχή τις παραμέτρους της αναγκαίας συνοδείας του κρατουμένου, της χρονικής διάρκειας της άδειας, της απόστασης του τόπου μετάβασης, των πρόσφορων μεταφορικών μέσων και της ενδεχόμενης υπηρεσιακής δαπάνης.
3. Η τροποποίηση του άρθρου 57 ΣωφρΚωδ με τη διάταξη του άρθρου 52 Ν. 4985/2022 διευκολύνει τη χορήγηση έκτακτης

άδειας εξόδου σε κρατούμενο, καθώς επεκτείνει τη χρονική διάρκειά της σε 48 ώρες (αντί των 24).

4. Η επιμελής άσκηση των αρμοδιοτήτων των κατά το άρθρο 567 ΚΠΔ εποπτευόντων τα Σωφρονιστικά Καταστήματα εισαγγελικών λειτουργιών (στις οποίες περιλαμβάνεται και η εφαρμογή του άρθρου 57 ΣωφρΚωδ) ελέγχεται πλέον θεσμικά στο πεδίο της επιθεώρησης και σχετική κατευθυντήρια οδηγία έχει ενταχθεί στο από 9-3-2023 «Ενιαίο Πλαίσιο Οδηγιών, Πρακτικών και Κατευθύνσεων ως προς την Επιθεώρηση των Εισαγγελιών Πρωτοδικών και Εφετών και των Εισαγγελικών Λειτουργιών της Χώρας», το οποίο έχει καταρτίσει η Ολομέλεια της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου.
5. Εντέλει, εκφράζουμε την πεποίθησή μας ότι, όταν πρόκειται για απώλεια λόγω θανάτου στενού συγγενούς (ιδίως γονέως) κρατουμένου, όταν ο εκτίων τη στερητική της ελευθερίας ποινή του συνάνθρωπος βιώνει *«το φοβερώτατον του θανάτου μυστήριο»* στους κόλπους της οικογενείας του, ο Έλληνας Εισαγγελέας δεν θα στεγνώσει την ψυχή του, αλλά θα εξαντλήσει οποιαδήποτε νόμιμη δυνατότητα υπερβαίνοντας τις τυχόν γραφειοκρατικές δυσχέρειες και δρώντας επέκεινα του στενού υπηρεσιακού καθήκοντος, με στόχο να μπορέσει ο κρατούμενος να παραστεί στην κηδεία και να δώσει *«τον τελευταίον ασπασμόν τω θανόντι»*, όπως (έχει τη

δυνατότητα να) πράττει ο καθένας μας, όταν κηδεύει τους δικούς του ανθρώπους...

Οι κ.κ. Διευθύνοντες τις Εισαγγελίες Εφετών της Χώρας, εκτός από την κοινοποίηση της παρούσας στους εισαγγελικούς λειτουργούς της περιφέρειάς τους (κατά προτεραιότητα στους υπηρετούντες σε Εισαγγελίες Πρωτοδικών, στην περιφέρεια των οποίων λειτουργεί Σωφρονιστικό Κατάστημα και στους εποπτεύοντες τα Σωφρονιστικά Καταστήματα Κορυδαλλού, Διαβατών, Αγίου Στεφάνου και Λάρισας Αντεισαγγελείς Εφετών), παρακαλούνται να ασκούν τη δέουσα εποπτεία για την τήρησή της.

Ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου

Δημήτριος Παπαγεωργίου

Κοινοποιείται:

- 1) Υπουργείο Δικαιοσύνης
- 2) Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη
- 3) Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Θεματικός Σχηματισμός Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Δικαστηρίων της, του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Δικαστηρίων της Αλλοδαπής).